

यजेतेत्येकः पक्षः त्रिंशतं वा वर्षाणीति पक्षान्तरम् तदिदानीं प्रतिपाद्यते ॥१०॥ अतः संवत्सरप्राप्तिरेवामृतवप्राप्तिः ॥११॥ स च आजिसृतां जगद्व्यापारनिर्वाहार्थमुदयाचलादिस्थानविशेषं नियमेन प्राप्तुवतां सूर्यादीनां मध्ये स्वयमप्येको भवति । संवत्सररूपप्राप्तिजननाय त्रिंशद्वर्षपर्यन्तं यजेत । दर्शपूर्णमासारम्भकाले आवृत्तिगुणविशिष्टौ तावारभमाणो दाक्षायणयज्ञयाज्ञौ । एवं प्रतिपर्व द्विरावृत्त्यानुष्ठिते सति त्रिंशद्वर्षानुष्ठानेन या सम्पद्भवति अत्र दाक्षायणयज्ञयागे पञ्चदशवर्षानुष्ठानेऽपि सा सम्पत्सिध्यति ॥१३॥२॥१॥

पौर्णमासयागे दर्शयागे च वृत्तक्रमेणानुनिर्वाप्यं हविर्विधत्ते ॥ अनु पौर्णमासयागानन्तरमेकादशकपालं पुरोडाशं निर्वपेत् तेन हविषा यथेष्टि येन प्रकारेण प्रयोगकलापेन पूर्णमासेष्टिः क्रियते एवमनेनैव प्रकारेण यजेत ॥१॥ अथानुनिर्वाप्याभावपक्षमभिधत्ते अथ यस्मादिति ॥३॥ उक्तस्य प्रयोजनस्यानुनिर्वाप्यमन्तरेणापि सिद्धिं वक्तुं तदनुवदति स यदिति ॥४॥ इममेव पक्षमुपोद्बलयितुमनुनिर्वाप्यपक्षे दोषमाह ॥६॥ इत्थं पक्षद्वयप्रतिपादनेनानुनिर्वाप्यस्य हविषो विकल्पोऽयं षोडशिप्रहरणवत्सिद्धः स यदीति । दर्शपूर्णमासयोरेव दक्षिणा न वनुनिर्वाप्यस्य हविषः तस्य बहिस्तत्त्ववर्तिवेन प्रयाजादिवैलक्षण्यात् । वर्तिष्यमाणप्रयोगज्ञातस्य हविषो नैमित्तिकप्रयोग इतः परं विक्रियतः इति वृत्तवर्तिष्यमाणसौकर्यपरिहारार्थं विभागनिर्देशः ॥७॥३॥१॥

अभ्युदयनिमित्तं कर्म विधित्सुस्तस्य निमित्तस्य सम्भवमादौ कथयति । चतुर्दशीमिश्रितपर्वणि प्रभातसमये प्राच्यां दिशि चन्द्रं दृष्ट्वा । श्वः परस्मिन्दिवसे यागकाले चन्द्रो नोदेष्ट्यति । मेघचरणनिमित्तात् तिथिनिर्णयमज्ञात्वा वा अकाले यद्यौपवसथं कर्माग्न्यन्वाधानादिकं करोति अथानन्तरं यागदिवसे एनं यजमानं चन्द्रोऽभ्युदेति चतुर्दशीमिश्रतया चन्द्रकलादर्शनं तस्य भवति । परदिवसे हविर्निर्वापात्पूर्वमकाले कर्म प्रक्रान्तमिति यदि ज्ञायेत तदा प्रज्ञातमेव तावत्तं प्रयोगज्ञातं कृतमिति निश्चित्य ततस्तूष्णीमासीत एषा वक्ष्यमाणैव व्रतचर्या व्रतस्य नियमस्याचरणं कार्यम् । प्रातर्दोहार्थं येऽपाकृता वत्सास्तान्पुनर्मातृभिः संसृजेयुः एवं कृत्वा पुनः सायंदोहार्थं तान्मातृभ्यः पृथक्कुर्युः ॥१॥ उक्तव्रतचर्याकरणाशक्तौ हविर्निर्वापोत्तरकाले च कर्तव्यमुपदिशति यद्यु इति । नेष्टेत् आङः शसिरिक्कायाम् (धा० १६. २८.) ॥२॥ यस्मिन्कस्मिन्दधनि क्षीरे वा तण्डुलाः प्रक्षिप्यन्ते चरुरेव स भवति ॥३॥ उपाप्तुमैष्टु । तमपारात्सीत् अकाले कर्मणः प्रारम्भादपराद्धं (भातपराधं Cod.) प्रच्युतमकार्षीत् । तेनान्नभूतस्य चन्द्रमसो ग्रहणाभावान्निरुप्तं हविर्विकलमेव स्यात् तं तथाविधमन्नरूपं चन्द्रमसं दातृगुणविशिष्टोऽग्निरस्मै यजमानाय ददाति । अकाले निरुप्तं हविः शिपितं तदाश्रितो (? 'तस्तदा' Cod.) दोषविशेषः तद्युक्तमिव यज्ञस्य शरीरं भवति । यदा चन्द्रो नोदियात् पूर्वस्यां दिशि नाविर्भवति चतुर्दशीसंस्पर्शो यस्मिन्दिने नास्ति तस्मिन्दिवसे ॥४॥४॥१॥

दर्शयागे पुरस्ताच्चन्द्रदर्शनप्र[त्य]श्चित्तेष्टिरुक्ता अथ पश्चात्तद्दर्शने नैमित्तिकामिष्टिं विधित्सुराह । अथानन्तरं सायंकाले एष चन्द्रमाः पश्चात्प्रतीच्यां दिशि ददृशे दृश्यते । अभ्यवेक्षते अभ्यवहर्तुं पश्यति यथा शालावृको वने संचरतो मेषादीन्पशून्भ्यवजिहीर्षति । एतस्मादेव खलु चन्द्रसम्बन्धिस्वरूपेण पूर्वाक्तात् अतयेनाकारः (?) समासात्तः तस्माच्चन्द्रादिति भीषा